

Eitt uppískoyti, men lítil endurnýggjan

Sigast kann, at tað er stórhending, tá nýggj sálmaþók, ella sum í hesum førinum, Sálmaþókauppískoyti verður givið út. Í formælinum sigur nevndin um verkætlanina, at uppískoytið einans er eitt “ávegis verk”, sum kan geva eina ábending um, hvussu sálmasongurin í Føroyum verður endurnýggjaður.

Leif Hansen

Eitt uppískoyti

At savna, geva út og autorisera eina sálmaþók er stórarbeiði og eigur at verða væl umhugsað og einans lítið fólki upp í hendur, sum hefur skil fyri ymiskum tættum sálmasangi viðvíkjandi. Slíkt arbeiði verður ikki gjørt á hvørjum degi, og tí er uppískoytið at rokna sum fyrsta stig í arbeiðinum uppá at fáa til vega eina nýggja føroyska sálmaþók. Eitt sálmaþókauppískoyti er nevniliga ikki nøkur nýggj sálmaþók, men skal heldur fatast, sum nevndin eisini tekur til í formælinum: “eitt íkast frá okkara egnu tíð og ein ábending um, hvussu sálmasangurin kann verða endurnýggjaður.” Eitt uppískoyti eigur ikki ikki at verða fevnt av somu krøvum, sum vit seta til eina autoriseraða sálmaþók. Úrvalið eigur at verða breiðari og heldur liberalari enn í einari veruligari sálmaþók. Og tí skal hetta nýggja uppískoyti eisini metast út frá hesi treyt.

Sálmasangurin

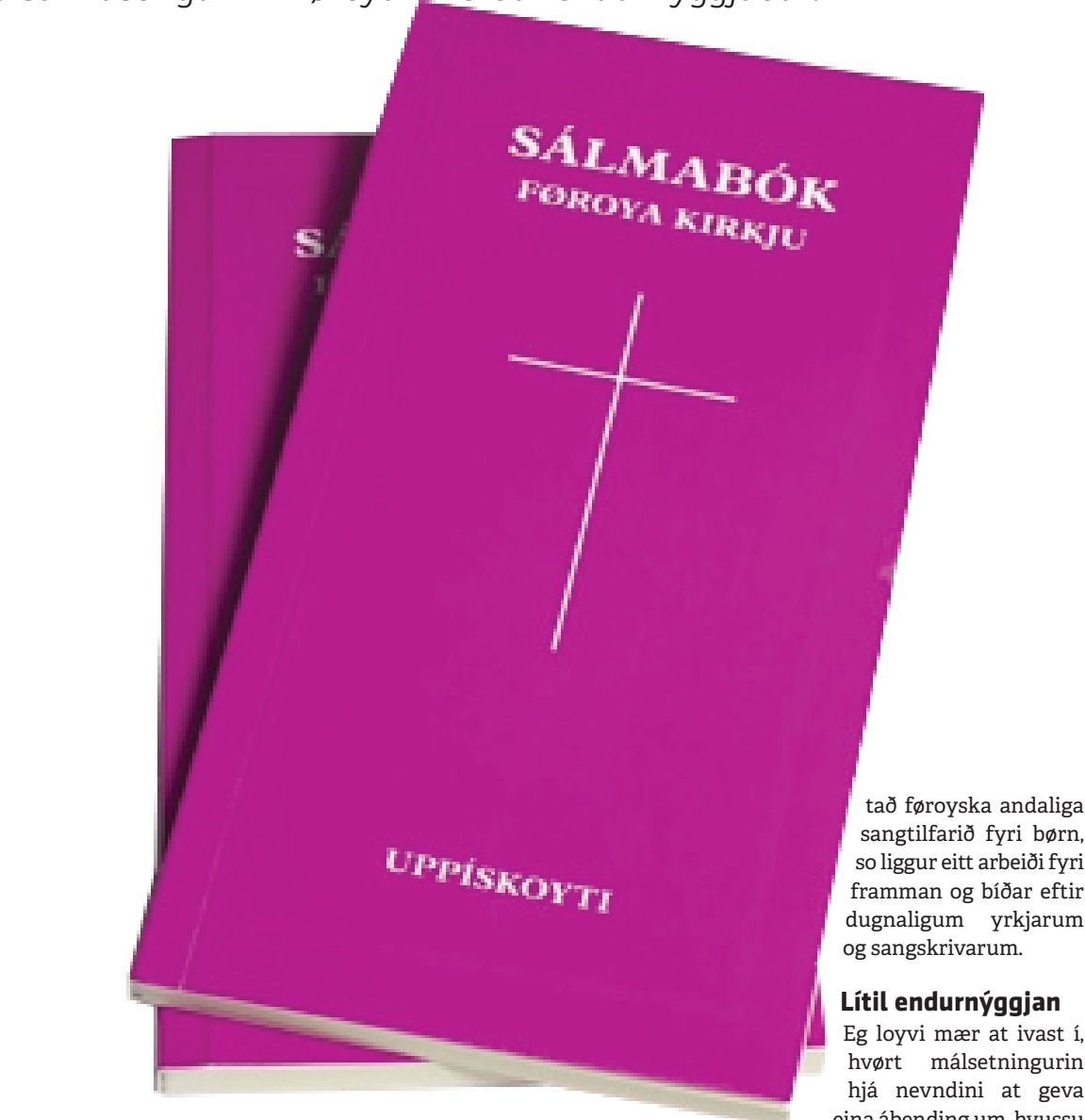
Hetta at syngja saman hev-ur í øldir verið partur av felags-lívi hjá teimum, sum í Føroyum hava búð. Við sínari sjálvsögdu savnandi og aktiverandi natúr, umframt at verða íborin eina kensluborna og hugburðsmyndandi kraft, er sálmasangur berandi lutur í protestantisku guðstænastuni. Sálmasangur kann í innihaldi vera sera ymiskur, men felagsnevnrin er, at her er tað kirkjuliðið, sum kemur til orðanna og verður aktiverað. Sálmaþókurnar skula navigera í einum sera ymiskt samansettum kirkjuliði og verður tí ofta eitt kompromis millum áhugabólkanar innan kirkjuna. Avgjørt liggur tí onkur sálmaur í boðskapi ella kvaliteti á pinumarkinum hjá onkran kirkjugangara. Kravið til nýggjar sálmaþókur eigur til eina og hvørja tíð vera, sum danski sálmagranskarin Henrik Glahn tekur til: “Fra mange sider lyder samtidig ønsket – eller kravet! – om fornyelse og aktualisering af salmernes poetiske og musikalske udtryk, en fornyelse i pagt med tiden.”

Sálmaþókin frá 1990

Longu tá núverandi sálmaþók kom í nýtslu í 1990 var eyðsæð, at hon í mangar mátar ikki talaði til samtíðina, og at sálmaþókanevndin handan bókinu var nóg so konservativ í sínari redaktión av bókinu. Børnini og tey ungu vóru nærum gloymd og eyðsæð var at t.d. árstíðssálmanir, brúðleypssálmanir og fóstusálmanir ikki nøktaðu tann tør, sum kirkjuliðið hevði á slíkum sálmaum. Føroyskt er ikki gamalt sálma-mál, og tí avspeglar føroysk sálmaýrking í sera stóran mun danska traditiún. Danskur sálmaskaldskapur hevur eyðvitað myndað sálmasang í Føroyum í 400 ár, og tí var tað natúrligt, at tað er tann danska tratitiúnin, sum eisini mann teljast millum heimsins bestu, sum føroyskir sálmaýrkjarar funnu sítt kjölfesti í. Bróðurparturin av sálmaumum í sálmaþókunum frá 1960 og 1990 eru tí sostatt týðingar úr donskum.

Sálmaúrval

Ein málsetningur, sum nevndin handan uppískoytið ivaleyst hevur sett sær er, at fáa teir sálmar til vega, ið sjálvsagt áttu at verið í sálmaþókinu frá 1990. Uppískoytið kann tí í stóran mun fatast sum eina roynd at dagføra sálmasangin so, at hann í minsta lagið er á einum norðurlenskum 1990- støði. Sjálvur havi eg ofta undrast yvir, hvussu tað í sálmaþók okkara bar til at umganga fleiri danskar kjarnusálmar hjá eitt nú Grundtvig m.a. “Tag det sorte kors fra graven”, “Giv mig Gud en salmetunge” og “Du, som går fra den levende Gud”. Hesir og fleiri aðrir kendir danskir sálmar fyriliggja nú á føroyskum og í høvuðsheitum í góðum týðingum. Nýggjari donsk traditiún, sum í 1980’inum og 1990’inum varð introduserað í uppískoytum og endiliga kom í Den Danske Salmebog í 2002, er eisini at finna í bókinu. Nevnast kunna “Du, som gir os liv og gør os glade” og “Du som har tændt millioner af stjerner”. Norski sálmaýrkjarin Svein Ellingsen, hvørts sálmar eru blivnir kjarnusálmar bæði í heimlandinum, Íslandi, Svøríki og Danmark, er við sínum átta sálmaum á veg inn í føroyskan sálmasang. Sera vælumtókta dópssálmaurin “Fyldt av glæde over livets under”, verður í týðingini hjá Hera Tróndheim ivaleyst framyvir fastur sálmaur, tá dópur er. Týðingar eru eisini bulurin í bókinu. Av teimum gott 150 sálmaumum eru bara gott 40 uppruna føroyskir. Av føroyskum yrkjarum kunna nevast Sólrún Michelsen sum eigur s

tað føroyska andaliga sangtilfarið fyri børn, so liggur eitt arbeiði fyri framman og bíðar eftir dugnaligum yrkjarum og sangskrivarum.

Lítil endurnýggjan

Eg loyvi mær at ivast í, hvørt málsetningurin hjá nevndini at geva eina ábending um, hvussu

føroyskur sálmasangur kann verða endurnýggjaður, ber á mál við hesum uppískoytinum. Tann endurnýggjan, sum er at hóma, er ein endurnýggjan, sum kemur til okkumuttanífrá. Ein endurnýggjan, sum t.d. í Danmark byrjaði fyri 30 árum síðani. At endurnýggja sálmasangin hava føroyingar ongantið sjálvir roynt, og tí skula vit ikki vænta at sálmaýrking, lagasmið og sálmasangur við eitt skal fara nýggjar leiðir. At eitt so fáment land sum okkara hevur fyri neyðini at hyggja út um landoddanar eftir sálmaskaldskapi er heldur eingin ólukka. Dygdarsálmar verða sum kunnugt týddir til nógv ymisk mál, og hevur tað eisini verið siðvenja heilt frá Luther’sa døgum. Tó er av størsta týðningi, at leitað verður við ljós og lykt, so vit ikki koma út fyri, at onkur føroyskur dygdarsálmaur liggur eftir, og at tað, sum verður útgivið, bara er næstbest. Hetta seinna er at hóma í uppískoytinum. Kirkjunnar myndugleiki eiga at miða fram móti, at føroyingar fáa eina nýggja føroyska sálmaþók í 2020. Við Uppískoytinum er hendan tilgongdin byrjað. Men Uppískoytið vísir okkum eisini á, at nógv arbeiði er eftir at gera, áðrenn tað fer at bera til hjá bispi at autorisera eina nýggja sálmaþók.

vey sálmar, P.J. Sigvardsen fyra og Martin Joensen triggjar. Millum hesar gott 40 upprunasálmar eru heilt víst nakrir, sum kirkjuliðini fara at taka til sín. Nýggi morgunsálmaurin “Nú morgunsólin fevnir fjøll” hjá Sólrún Michelsen, hevur við sínum svenska summar-sálmaðámi heilt víst potentiale til at gerast eitt sálmahit, kanska serliga um hann verður sungin til okkurt av svensku lögnum, sum passa og hóska til.

Sálmaløg

Flestu sálmaurnir fylgja kendum versfótum og kunna tí syngjast til kend lög. Verður blaðað ígjøgnum bókinu so sæst eisini, at tað í stóran mun verður víst til gomul og kend lög. Serliga beit eg merki í, at í seks av sjei sálmaum hjá Sólrún Michelsen verður víst til gomul sálmaløg. Ein sjálvsagdur partur av einari endurnýggjan av sálmasanginum eigur at verða, at nýggj lög verða innsungin. At einans áleið 15 føroysk upprunaløg eru við í bókinu er at undrast á. Eg skilji púrt einki av, at eitt nú Knút Olsen einans hevur tvey lög við í bókinu. Serliga havandi í huga, at hann í 2012 lat úr hondum eitt savn við 65 sálmalögum. Knút

hevur t.d. nýtt lag til týðingina hjá P.J. Sigvardsen av íslenska “Slá þu hjartans hørpustrengi” í áðurnevnda lagsavni. Í Uppískoytinum verður ístaðin víst til “Jesus, tíni sár og pína” Genéve 1551. Nýtt í føroyskum sálmaþókaútgávum er, at nótar eru skrivaði til lögini. Hetta eru nógv uttan iva glað fyri. Tó harmist eg um, at hvørki becfring ella tekstur er settur við nótanar. Hetta er heilt einfalt ikki nóg gott, og eigur at verða fingið í rætt lag um nýtt upplag skal prentast.

Til børnini og tey ungu

Knappir 40 sálmar og sangir eru ætlaðir børnunum og teimum ungu. Verður sæð burtur frá frálíkum sálmaum sum “Máni og sól”, jólasangunum og øðrum einstøkum sangum, so tykist ambitionsstøðið hjá nevndini at verða út av lagi lágt, tá um henda týðandi tótt í sálmasanginum viðvíkur. Kendir og ofta hjálparleysir sunnudags-skúlasangir mynda í alt ov stóran mun barnatílfarið. Slíkir sangir kunna sjálvandi brúkast til sunnudagsskúlaarbeiði, men hoyra ikki heima í einari guðstænastu. Krøv um poetiskan kvalitet eigur eisini at verða sett til barnasálmar og -sangir. Avspeglar Uppískoytið